

Motion till riksdagen

1989/90:Jo742

av Erling Bager m.fl. (fp)

Nedskräpningen av västkusten från Nordsjön och Kattegatt

Nedskräpningen av västkusten från havet har fortsatt under lång tid. Problemen har ökat genom några decenniers plastålder som påtagligt förändrat bilden av de bohuslänska och halländska stränderna. Efter vintrarnas olika stormar kan skräpvallar upp till en höjd av en meter ibland mätas i vissa vrakvikar. I vrakhögarna går det ofta att utläsa varifrån skräpet kommer, t.ex. på förpackningar med produktnamn och ursprung tydligt synligt.

Internationella konventioner mot dumpning i Nordsjön finns, men dessa har hittills till stor del varit verkningslösa.

När det gäller utsläppen av fast avfall beslutade Nordsjökonferensen 1987 att Nordsjön skulle bli s.k. specialområde i den internationella sjöfartslagstiftningen. Detta innebär att det sedan 1988 är förbjudet att släppa ut fast avfall. Trots detta fortsätter fast avfall under vinterstormarna att spolas upp på den svenska västkusten.

Enligt en färsk rapport från Greenpeace fortsätter Storbritannien att dumpa industriavfall i Nordsjön. Storbritannien bryter härigenom helt klart mot Nordsjödeklarationen. Den är en bindande överenskommelse om att skydda Nordsjön från dumpning och som även den brittiska regeringen skrivit under.

Den svenska regeringen måste självfallet kraftfullt protestera mot att Storbritannien bryter mot Nordsjökonventionen.

Praktiskt taget allt skräp på havsstränderna kommer från andra länder, från yrkessjöfarten eller oljeutvinning i Nordsjön. Det fasta avfall som kommer från kommunernas egna invånare eller från fritidsfolket är i sammanhanget av marginell betydelse. Plast är det dominerande materialet i skräpet.

Ett intressant experiment har genomförts i Storbritannien. Vid olika tidpunkter har man dumpat behållare med meddelanden längs den brittiska Nordsjökusten. Behållarna har i stor utsträckning hittats längs den svenska västkusten.

Havsströmmar och vindar samverkar så, att den svenska västkusten till stor del blir mottagare av avfallet. På den svenska kusten är Hallandskusten och Bohuskusten i särklass mest nedskräpade. Värst är situationen i norra Bohuslän. Orsaken till detta är strömsättningar i Kattegatt, Nordsjön och Skagerrak.

Den Baltiska strömmen från Östersjön förenar sig utanför Bohuskusten

med Jutska strömmen från Nordsjön och Engelska kanalen. Strömmarna fortsätter norrut för att sedan vika av utefter norska Sörlandet och vidare ut i Nordsjön. Uppe vid Tjärnö möter den nordgående strömmen vattnet från Oslofjorden, uppblandat med föroreningarna från Idrefjorden och den norska älven Glomma. Det mesta av det avfall som strömmarna för med sig kommer sedan av vind och vågor att drivas in mot Bohus- och Hallandskusterna där det så småningom hamnar på stränder och i vikar.

Västkuststiftelsen genomförde under 1987 en städkampanj utefter västkusten. Uppslutningen från kustbefolkningen var stor:

- 11 000 människor har städats stränder, däribland 320 skolklasser.
- 57 000 arbetstimmar har lagts ner.
- Skräp motsvarande 27 000 sopsäckar har samlats in.

Förutom skolelever har föreningar av skilda slag deltagit, hembygdsföreningar, byalag, båtklubbar, STF m.fl. Människor har frivilligt gått ut för att städa och plocka upp avfall som andra släppt ut. Trots den massiva arbetsinsatsen har uppskattningsvis endast ca 30% av kusten kunnat städas. Arbetsinsatsen har gjorts trots vetskapen om att det redan efter ett par höststormar ser likadant ut igen.

1988 upprepades en liknande städkampanj med ett liknande resultat som året innan.

Den övermäktiga uppgiften visar på nödvändigheten att förutsättningslöst utreda hur kustkommunernas stora nedsmutningsproblem i ett längre tidsperspektiv skall kunna lösas.

Vi har i en tidigare motion framfört att det är angeläget att berörda kustkommuner erhåller hjälp för att klara det stora nedsmutningsproblemet. Jordbruksutskottets majoritet har avslagit detta förslag med motiveringen att det enligt 20 § renhållningslagen (1979:596) åligger kommunen att återställa platser som har skräpats ner.

Denna motivering är lite märklig – det är ju detta som är en stor del av problemet för dessa utsatta kustkommuner. De är ålagda att återställa platser som skräpats ner med internationellt avfall och får ingen möjlighet till inhemsk hjälp. Berörda länsstyrelser har också skrivit till regeringen och begärt stödinsatser med förutsättningen att regeringen kommer att ta initiativ.

Den nya Plan- och Bygglagen och Naturresurslagen lägger dessutom ytterligare krav på kommunerna när det gäller planeringen av vattenområden vid kusterna. En statlig utredning bör inväga synpunkter från Naturvårdsverket och Kommunförbundet och kan även styra över en del befintliga forsknings- och utvecklingsprojekt (FoU) till dessa problem. I redan pågående FoU-projekt uppmärksammas nedsmutningsproblem som är gemensamma för norska och svenska kommuner.

Det är också viktigt att en sådan utredning utarbetar förslag på hur det internationella informationsarbetet kan utformas. Västkuststiftelsen har under flera år erbjudit sig att vara ciceroner för en ambassadörsresa om denna förläggs till en vrakvik i Bohuslän. Detta för att andra länders representanter skall få möjlighet att på ort och ställe bilda sig en uppfattning om den mängd avfall som når den svenska västkusten från utlandet.

Det är viktigt att den föreslagna utredningen snabbt kan komma igång.

och att riksdagen redan innevarande år kan fatta beslut om att ställa medel till förfogande från det särskilda skatteutjämningsbidraget för kustkommunernas kostnader för strandstädning.

Mot. 1989/90

Jo742

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att som i motionen beskrivits utreda hur kustkommunerna långsiktigt skall hjälpas att lösa problemen med nedsmutsningen från Nordsjön och Kattegatt.

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ställa medel till förfogande inom ramen för de särskilda skatteutjämningsmedlen som bidrag till kustkommunernas kostnader för strandstädning.¹]

2. att riksdagen hos regeringen begär att den tar initiativ till förnyade överläggningar med de länder som inte följer de åtaganden de undertecknat i Nordsjökonventionen om förbud mot dumpning av avfall.

Stockholm den 22 januari 1990

Erling Bager (fp)

Kerstin Ekman (fp)

Ingela Mårtensson (fp)

Anders Castberger (fp)

¹ 1989/90:Fi303